

Handlingar
Sjukhusstyrelsen Skaraborgs Sjukhus
18 oktober 2011

Ärendelista - Styrelsen för Skaraborgs Sjukhus den 18 oktober

Konferensrum Solrosen, Kärnsjukhuset i Skövde

10.00 - 11.00.	Information om nya avtalet med Unilabs AB
Lars-Olof Andersson, Unilabs.
11.00 - 11.30.
Bo	Information om lokaler och utrustning SkaS
Ydse
11.30 - 13.00.	Interna överläggningar inkl lunchsallad.
13.00.	Styrelsemöte.

Ärenden

1. Val av protokolljusterare, förslag Mikael Wendt och datum för protokollsjustering.
2. Protokoll från sammanträdet den 13 september, bilaga
3. Miljöpolitiskt program, SkaS 248-2010, bilaga
Mattias Ståhl,
4. Information kring processororienterad bemanning,
Gunnar Älvestam, Stefan Håkansson
5. Rapport september 2011, SkaS 20-2011
6. Tidplan 2012, bilaga
7. Reglemente internkontroll, SkaS 262-2011, bilaga
8. Upphandling ortopedteknisk verksamhet, SkaS 263-2011
9. Sjukhusdirektörens muntliga redovisning.
10. Anmälnings- och delegationsärenden, bilaga
11. Övriga frågor.

Ärende 1

Val av protokolljusterare och justeringsdatum, förslag Mikael Wendt,
och datum för protokollsjustering.

Ärende 2

Protokoll från sammanträdet den 13 september, bilaga.

Sammanträde med styrelsen för Skaraborgs Sjukhus den 13 september 2011, kl 13.00 – 16.00 på Ambulansstationen i Skövde

NÄRVARANDE

Ordinarie ledamöter

Susanne Larsson, S, ordförande
Mikael Wendt, FP, vice ordförande
Peter Legendi, S
Johan Ask, S
Annika Håkansson, M
Lars Nordgren, MP
Bo Bergsten, KD

Övriga

Birgitta Molin-Mellander, sjukhusdirektör
Eva Sundström, stabschef
Johanna Steier, informationschef
Monica Malmkvist, Kommunal
Britt-Marie Hellström, Vision
Marianne Björk, Vårdförbundet

Tjänstgörande ersättare

Bengt Andersson, C för Ingrid Jarlsson, M
Cecilia Palmqvist, V för Renée Jeryd, S

Styrelsesammanträdet inleddes på förmiddagen med att verksamhetschef Elisabeth Hellström informerade om ambulansverksamheten. Därefter följde ett studiebesök på ambulansstationen.

§ 36 Val av protokolljusterare

Styrelsen beslutar

att utse Mikael Wendt att jämte ordförande justera protokollet.

§ 37 Protokoll från föregående sammanträde den 15 juni 2011, SkaS 1- 2011

Styrelsen beslutar

att lägga protokollet från föregående sammanträde den 15 juni 2011 till handlingarna

§ 38 Delårsrapport augusti 2011, SkaS 20-2011

Styrelsen fick redovisning av delårsrapporten som innehåller resultatet efter augusti månad ur perspektiven patient, process, personal och ekonomi samt för uppföljningsteman enligt uppföljningsplanen.

Sammanfattningsvis har 2011 hittills präglats av att koppla samman de kortsiktiga åtgärder som behöver utföras med långsiktiga mål och arbete för att öka helhetssynen på Skaraborgs Sjukhus. Utbildningsinsatser har utförts inom bland annat ledarskap och förbättringskunskap och praktiska åtgärder för att skapa tydligare verksamhetsuppföljning och kommunikationsvägar har genomförts. Inom områdena information och kommunikation ställer dagens teknik och informationsflöde stora krav på sjukvården. Olika aktiviteter pågår för att möta det ökande behovet

av information och kontaktmöjligheter som finns hos patienter, anhöriga och anställda.

Skaraborgs Sjukhus har fortfarande bäst total tillgänglighet på akutmottagningarna i regionen. Även tillgänglighetsmålen för övrig vård klaras i stort sett inom satta tidsgränser. Efter en viss försämring under sommaren, har väntetiderna till besök och behandling minskat igen under september. Prognosen är nu satt till - 25 miljoner kronor för helåret. Resultatet för perioden är - 22,7 och baseras bland annat på en högre kostnadsnivå för läkemedel, labanalyser, medicinskt material och hjälpmedel. En ökning av antalet anställda förklaras av att det i år har anställts fler AT-läkare och PTP-psykologer än föregående år.

Olika åtgärder görs för att minska kostnaderna. Arbete med rak produktionsplanering, tillsammans med utvecklingsarbete kring bemanning och samarbete mellan de olika verksamhetsområdena ska öka tillgänglighet för patienterna, möta de kommande ekonomiska utmaningarna genom ett mer effektivt resursutnyttjande och skapa arbetssätt med tydligare utgångspunkt i patientens vårdprocess.

Styrelsen beslutar

att godkänna delårsrapporten för augusti månad 2011.

§ 39 Motion av Annica Tärnström (M) – remissvar, SkaS 167-2011

Förslag till remissvar gällande telefonrådgivning inom psykiatrin presenterades. Ett förtydligande efterfrågades kring de skäl som talar för att telefonrådgivningen hanteras lokalt.

Styrelsen beslutar

att godkänna förslaget till remissvar gällande telefonrådgivning inom psykiatrin efter förtydligande enligt ovan.

§ 40 Samarbete och samordning av insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning - remissvar, SkaS 178-2011

Föreligger förslag till överenskommelse med kommunerna i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen om samarbete och samordning av insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Styrelsen beslutar

att godkänna förslaget till remissvar om samarbete och samordning av insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning.

§ 41 Skrivelse från personalgruppen, Vuxenpsykiatri, öster, SkaS 8-2011

Föreligger förslag till svar på skrivelse om konsekvenser av vårdgaranti för neuropsykiatrisk screening och utredning från personalen vid Vuxenpsykiatri, öster.

Styrelsen beslutar

att godkänna förslaget till svar till personalgruppen Vuxenpsykiatri öster.

§ 42 Sjukhusdirektörens muntliga redovisning

Sjukhusdirektören redogjorde för.

- Upphandling av laboratorietjänster, dnr SkaS-1-2001.
- Förslag till pilotprojekt för serviceteam inom SkaS.
- Utvecklingsarbetet med den regionala IS/IT strategin.
- Nationell och regional kampanj för tidig upptäckt av stroke.

§ 43 Anmälnings- och delegationsärenden

En förteckning över anmälnings- och delegationsärenden för perioden 2011-06-07 – 2011-09-06 anmäls och läggs till handlingarna.

§ 44 Övriga frågor

Informerades om Kvalitetsmässan den 15-16 november i Göteborg. Styrelsen erbjuds delta på mässan och styrelsemötet den 16 november förläggs på Gullbergsvass konferens i Göteborg.

Vid protokollet

Eva Sundström

Justerat den 18 september ·

Susanne Larsson

Mikael Wendt

Justeringen är tillkännagiven genom anslag på regionens anslagstavla i Vänersborg den 21 september.

Ärende 3

Miljöpolitiskt program, SkaS 248-2010, bilaga
Mattias Ståhl

Miljöpolitiskt program Västra Götalandsregionen 2011-2013

Innehåll

- Konkretisering av tidigare miljöpolicy från 2004
- Centrala beslut inom området samlats ihop
- Långsiktigt arbete med programperioder á 3 år
- Beskriver övergripande styrning, styrmedel och mål
- Varje målområde inkluderar kortsiktiga mål till 2012/2013 och långsiktiga mål till 2020/2030

SkaS bidrag till mål på kort sikt

År 2013 ska

- antalet resta mil med bil och flyg i tjänsten per årsarbetare ha minskat med 10 % jmf med 2009
- resandet med privat bil uppgå till max 35 % av bilresor i tjänsten
- regionens egna fordon till 60 % drivas med förnybara bränslen
- utsläppen av fossil koldioxid från sjukresor ha minskat med 5 % jmf 2009

SkaS bidrag till mål på kort sikt

År 2013 ska

- den totala energianvändningen i egna fastigheter inte överskrida 180 kWh/m² per år och BRA (bruksarea)
- användningen av el per ytenhet (kWh/m² och år och BRA) i egna fastigheter ha minskat jmf med 2009
- vårdens utsläpp av lustgas ha minskat med 25 % jmf med 2009
- det källsorterade avfallet vara minst 50 % av total volym

SkaS bidrag till mål på kort sikt

År 2013 ska

- Användningen av utfasningsämnen (kemikalier) ha minskat med 25 % jmf med 2007
- Målen för ämnen som särskilt prioriterats för åtgärder enligt kemikaliestrategins mål 2 vara uppnådda
- Hanteringen av kemikalier vara säkrare i enlighet med kemikaliestrategin mål 3.
- Läkemedel:
 - År 2013 ska uppdragen i den regionala handlingsplanen vara genomförda.

Sammanträde: Regionfullmäktige
Tid: Den 19-20 september 2011
Plats: Sessionssalen, Kommunhuset i Vänersborg

SKARABORGS SJUKHUS	
2011-10-04	
Dnr	Skus 248-2010-3
Enhet	Handl. M. Ståhl

§ 157
Miljöpolitiskt program
Dnr RSK 617-2010

Ärendet

Miljönämnden har föreslagit att ett miljöpolitiskt program för regionens egna verksamheter för 2011 - 2013 fastställs. Programmet redovisar samlade mål som tidigare fastställts i miljöpolicy (RF 2004-11-02, § 171), klimatstrategi (RF 2009-09-08, § 135), resepolicy (RF 2008-02-19, § 9), kemikaliestrategi (RF 2008-09-09, § 145), läkemedels miljöpåverkan - strategi för Västra Götalandsregionen (HSU 2009-01-14, § 8) samt ett antal mål formulerade i budgetbeslut.

Beredning

Ägarutskottet har 2 februari 2011, § 10, föreslagit att programmet fastställs.

Regionstyrelsen har behandlat ärendet 8 mars 2011, § 55, och 22 mars 2011, § 99.

Regionfullmäktige har återremitterat ärendet den 12 april 2011, § 60, för att utreda formerna med ett genomförande av programmet enligt gängse principer för fullmäktigeberedningar.

Miljönämnden har behandlat det återremitterade ärendet 8 juni 2011, § 29. Nämnden har i sitt beslutsunderlag redovisat grunderna för uppdrag till fullmäktigeberedningar. I regionfullmäktiges beslut om vilka områden de tillfälliga beredningarna skulle arbeta inom framgår att de inte skall hantera ärenden som hanteras i andra organ. Nämnden har föreslagit att programmet fastställs och då man funnit stöd för att miljönämnden har ansvar för att driva processen med genomförande och uppföljning av programmet, har miljöchefen fått i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till genomförandeprocess.

Regionstyrelsen har behandlat ärendet 28 juni 2011, § 180, och för egen del beslutat att i handlingen till regionfullmäktige göra följande ändringar i programmets sida 11: I punkterna a) och b) byts regionutvecklingsnämnden (RUN) ut mot kollektivtrafiknämnden (KTN).

Kopier:
Sjukhusstyrelsen.

Regionfullmäktige
2011-09-19-20

Yrkanden

Sören Kviberg (V), Stig-Olov Tingbratt (C), Helen Persgren (MP),
Abbas Zarrinpour (S), Helena Holmberg (FP) och Johnny Magnusson (M)
yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Regionfullmäktiges beslut:

Enligt regionstyrelsens förslag.

1. Regionfullmäktige fastställer miljöpolitiskt program för tiden 2011-2013
2. De av regionfullmäktige tidigare fattade besluten om klimatstrategi (RF 2009-09-08, § 135), resepolicy (RF § 9-2008), kemikaliestrategi (RF § 145-2008) kvarstår.
3. Tidigare beslutad miljöpolicy (RF 2004-11-02, § 171) upphävs.
4. Berörda nämnder, styrelser och bolag får i uppdrag att genomföra uppdragen i programmet.

Vid protokollet

Elisabet Ericson
Sekreterare

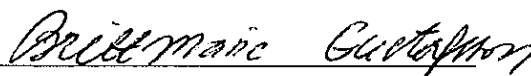
Justerat den 27 september 2011 i Vänersborg

Kjell Nordström
Ordförande

Conny Brännberg
Justerande

Joakim Larsson
Justerande

Rätt utdraget intygar

Britt-Marie Gustafsson

Exp till:
Miljönämnden
Ägarutskottet
Samtliga nämnder, styrelse och bolag

Miljöpolitiskt program för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete 2011-2013

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Miljöpolitiskt program för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete 2011-2013

SKARABORGS SJUKHUS	
2011 -10- 04	
Dnr	
Enhet	Handl.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Innehållsförteckning

Inledning	3
Effektiv styrning och samverkan.....	5
Miljömål för Västra Götalandsregionen	8
Transporter	10
Energi	13
Lustgas.....	15
Produkter och avfall	17
Livsmedel	18
Kemikalier	20
Läkemedel	21
Bilaga 1 Hänvisningar	22
Bilaga 2 Västra Götalandsregionens miljömål och de nationella miljömålen	24

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Inledning

Västra Götalandsregionens första miljöpolitiska program är en konkretisering av den miljöpolicy som antogs 2004. Det samlar också övriga centrala beslut som fattats inom miljöområdet sedan 2004. Programmet ersätter nuvarande miljömål och riktlinjer och avser perioden 2011-2013. Programmet är en del av ett långsiktigt arbete, med programperioder om tre år. Inför varje ny programperiod utvärderas och revideras programmet och de kortsiktiga målen stäms av och justeras.

Det miljöpolitiska programmet har tagits fram på initiativ av Miljönämnden i samverkan med Västra Götalandsregionens verksamheter. Programmet beskriver hur en effektiv styrning av miljöarbetet ska gå till samt redogör för Västra Götalandsregionens målsättningar inom sju utvalda miljömålsområden; transporter, energi, lustgas, produkter och avfall, livsmedel, kemikalier samt läkemedel. Miljömålen har sin utgångspunkt dels i befintliga styrande dokument samt en bedömning av Västra Götalandsregionens betydande miljöpåverkan utifrån den miljöstatistik som finns tillgänglig. Under varje målområde listas också åtgärder som krävs för att målen ska uppnås samt ansvariga verksamheter.

Övergripande styrdokument

Övergripande för allt arbete inom Västra Götalandsregionen är Vision Västra Götaland, där hållbar utveckling och dess tre dimensioner står som ledstjärna. Visionen antogs 2005 och grunden är Det goda livet.

Det goda livet¹

God hälsa och arbete är viktigt för ett gott liv liksom tillgång till utbildning, bra kommunikationer och kultur. Vattnet i hav och sjöar ska vara friskt och luften ren att andas. Västra Götalandsregionens uppdrag är att bidra till ett livskraftigt Västra Götaland där det är gott att leva, bo och verka. Det ska vara en bra plats för kommande generationer att växa upp.

Västra Götalandsregionens miljöpolicy från 2004 är oförändrad medan miljömål och riktlinjer ersätts med detta dokument.

Miljöpolicy (Antagen av RF 2004-11-02)

Allt arbete inom Västra Götalandsregionens samtliga verksamheter ska vara hälsofrämjande och bidra till en hållbar utveckling, där hushållning med resurser och kretsloppsanpassning är vägledande. Vi åtar oss att följa lagar och andra förekommande krav. Genom ständiga förbättringar förebygger och minskar vi den negativa miljöpåverkan som beror på vår verksamhet. Vi ska vara föregångare i miljöarbetet, som ska bedrivas systematiskt och strukturerat.

2009 antog Regionfullmäktige Klimatstrategi för Västra Götaland, ett viktigt styrdokument för Västra Götalandsregionens fortsatta miljöarbete.

¹ Ett gott liv – en presentation av Västra Götalandsregionen.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Klimatstrategi för Västra Götaland² (Antagen av RF 2009-09-08)

2030 är den västsvenska ekonomin inte längre beroende av fossil energi och medborgarna och näringslivet har en trygg och långsiktigt hållbar energiförsörjning. Boende, transporter och produktion såväl som konsumtion av varor och tjänster är resurssnåla, energieffektiva och baserade på förnybar energi. Sammantaget har detta bidragit till en stark ekonomi och ett innovativt och konkurrenskraftigt näringsliv.

Västra Götalandsregionen ska vara ledande i arbetet för att minska de egna verksamheternas negativa miljöpåverkan (Strategisk inriktning i budget 2011)

Ovan nämnda dokument anger den långsiktiga inriktningen på miljöarbetet. Utöver dessa finns en rad styrande dokument som ligger till grund för målen och åtgärderna i programmet. Bland dessa är de prioriterade målen i budget 2011, Resepolicy för Västra Götalandsregionen³, Regionstyrelsens beslut om att enbart äga och/eller leasa miljöfordon⁴ samt Prioritet för biogas som fordonsbränsle⁵, Kemikaliestrategi för Västra Götalandsregionen⁶, Läkemedel och miljö – strategi och handlingsplan för Västra Götalandsregionen 2009-2013⁷

² Klimatstrategin är utformad av Västra Götalandsregionen och länets 49 kommuner i en bred dialog med mer än 600 personer från olika funktioner i samhället. Målsättningen bygger på Vision Västra Götaland.

³ Dnr RSK 603-2006

⁴ Dnr RSK 161 -2004

⁵ Dnr RSK 712-2009

⁶ Dnr RSK 145-2008

⁷ Dnr RSK 772-2007

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Effektiv styrning och samverkan

Det miljöpolitiska programmet omfattar alla Västra Götalandsregionens förvaltningar och bolag samt verksamheter som arbetar på uppdrag av regionen. Programmet ligger till grund för prioriteringar för budgetarbetet, både på central nivå och på förvaltnings- och bolagsnivå. Det betyder att de prioriterade budgetmålen för det interna miljöarbetet utgår från målen i det miljöpolitiska programmet från 2012 och framåt. Det betyder också att programmets mål arbetas in i beställningsarbetet gentemot externa utförare samt att programmets mål är underlag för upphandling och inköp.

Organisation och ansvar för att genomföra det miljöpolitiska programmet

För att nå målen i detta program krävs samverkan över förvaltnings- och bolagsgränser. Servicenämnden har en nyckelroll i regionens övergripande miljöarbete och har en viktig funktion i att stödja övriga förvaltningars arbete med att nå sina miljömål. I tabellen nedan beskrivs hur styrningen av miljöarbetet ska fungera på ett övergripande plan. Vissa nämnder och styrelser har ett särskilt ansvar att se till att målen nås, men det förutsätter att övriga förvaltningar och bolag samverkar. Detta beskrivs i anslutning till respektive miljömål. Miljöorganisationen beskriven i högerkolumnen är en miniminivå men bör anpassas efter förvaltningens storlek.

Politiker	Tjänstemän	Miljöorganisation
Regionfullmäktige Högsta beslutande organ i miljöfrågor och fastställer det miljöpolitiska programmet.		
Regionstyrelsen Har ett övergripande ansvar för det interna miljöarbetet.	Regiondirektören Har ansvar för att regionstyrelsens beslut genomförs, att miljöfrågorna hålls aktuella och att gällande miljölagstiftning följs.	
Nämnder och styrelser för utförarverksamheter Har ansvar för att det miljöpolitiska programmet efterlevs och att de egna miljömålen efterlevs samt att rapportera resultatet till miljönämnden.	Förvaltnings- och bolagschefer Ansvarar för att aktivt bidra till att det miljöpolitiska programmet förverkligas i den egna verksamheten och att miljöarbetet rapporteras till den egna styrelsen eller nämnden. Har också ansvar för att miljölagstiftning och andra krav följs.	Miljöchef/ miljösamordnare eller motsvarande Är stöd och resurs för förvaltnings- eller bolagsledningen. Typiska arbetsuppgifter är att leda arbetet med att införa och underhålla verksamhetens miljöledningssystem, att sammanställa underlag till miljöredovisning, att säkerställa genomförande av miljöutbildning för förvaltningen och vara kontaktperson gentemot miljösektariatet och

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

	<p>Linjechef Eventuellt delegerat ansvar för miljöfrågorna</p>	<p>miljömyndigheter.</p> <p>Miljöombud⁸ Är stöd och en resurs i miljöarbetet och finns i linjen där ansvarig chef utser miljöombudet.</p> <p>Kemikalieombud Är stöd och en resurs i kemikaliarbetet och finns i linjen där ansvarig chef utser kemikalieombudet.</p>
<p>Beställarnämnder Har ansvar för att miljökrav utifrån miljömålen inkluderas i avtalen med utförare inom VG primärvård.</p>		
<p>Miljönämnden Har regionfullmäktiges uppdrag att stödja det interna miljöarbetet. Det innebär att nämnden har ansvar för att föreslå miljömål samt att ta andra miljöstrategiska initiativ. Nämnden redovisar resultatet av miljöarbetet till regionstyrelsen och föreslår eventuella korrigerande åtgärder för att målen ska nås inom programperioden.</p>	<p>Miljösekreteriatet Ansvarar för att stödja och samordna det interna miljöarbetet inom följande områden</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Miljöledning</i>: att vara sammankallande i gemensamt arbete med införande av miljöledningssystem och att driva arbetsgrupper för rutiner kopplat till miljöredovisning och central miljömål. ○ <i>Upphandling/inköp</i>: Delta i inköpsrådet. kalla gruppen för miljöprioriterade upphandlingar till möten och att beskriva miljömervärden ○ <i>Kompetens</i>: Tillhandahålla webbaserad miljöutbildning, genomföra utbildning för miljöombud samt hålla i utbildningsprogram för nyckelpersoner kopplat till det miljöpolitiska programmet. ○ <i>Miljöredovisning</i>: Ta fram ansvisningar, sammanställa resultatet av miljöarbetet, analysera resultatet med hjälp av referensgrupp och lämna förslag till korrigerande åtgärder ○ <i>Nätverkande</i>: Genomföra två nätverksträffar för miljösamordnare per år samt ge ut nyhetsbrev till <p><i>Genomförande av målen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Driva på arbetet med fler tankställen och mer biogas ○ Driva arbetet med Smart energi. ○ Sprida goda exempel ○ Överföra kompetens från det externa utvecklingsarbetet kring livsmedel ○ Koordinera arbetet med kemikaliestrategin enligt 	

⁸ I stora förvaltningar kan det finnas anledning att ha ytterligare en miljöfunktion.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

	handlingsplanen. Miljösekretariatet ska utvärdera det miljöpolitiska programmet och ta fram förslag till nytt program inför kommande programperiod.
--	--

Miljöledningssystem

För att nå målen i det miljöpolitiska programmet ska varje förvaltnings- och bolagsledning, senast vid utgången av 2012, ha ett miljöledningssystem som tar hänsyn till programmets mål. Miljöledningssystemet är ledningens sätt att styra miljöarbetet. Ett rätt använt miljöledningssystem säkerställer ledningens arbete kring målformulering, resurstillsättning, organisation samt uppföljning och redovisning.

Alla förvaltningar och bolag utom primär- och tandvården ska arbeta enligt den internationella miljöledningsstandarden ISO 14001. De centrala kanslierna har ett gemensamt ledningssystem, övriga har var sitt system. Primär- och tandvårdens verksamheter ska vara miljödiplomerade enligt de kriterier som miljönämnden fastställt. Om en primärvårdsförvaltning eller tandvårdsförvaltningen så önskar kan den dock välja att arbeta enligt ISO 14001.

Inköp/upphandling

En stor del av regionens miljöpåverkan sker genom konsumtion av varor och tjänster. Genom att redan vid inköpet ställa miljökrav kan denna miljöpåverkan minskas. I regionens inköpsprocess ingår också att hitta resurseffektiva flöden, som minskar användningen av energi och material.

De upphandlingar som bedöms ha stor miljöpåverkan är prioriterade ur miljösynpunkt och beslutas av inköpsrådet. För dessa upphandlingar sätts specifika miljömål. Inköpsrådet fastställer miljömål i uppdragshandlingar till styrgrupperna för de aktuella upphandlingsområdena. Styrgrupperna tar i sin tur fram mål i uppdragshandlingar till de projektgrupper som genomför de upphandlingar som är miljöprioriterade⁹.

I de fall det finns en valmöjlighet mellan en miljöanpassad produkt och en konventionell produkt är det varje förvaltning och bolags ansvar att efterfråga bästa miljöval ur sortimentet vid beställning/inköp. Regionservice tydliggör i beställningsverktyget vad som är bästa miljöval.

Kommunikation

För att främja ett transparent och effektivt miljöarbete är det av stor vikt att kommunikationen inom Västra Götalandsregionen fungerar väl. Alla verksamheter har ett ansvar att kommunicera miljöarbetet i den egna verksamheten samt att delta i erfarenhetsutbyte med andra verksamheter. Miljönämnden har ett särskilt ansvar att kommunicera de resultat som framkommer i det centralt koordinerade arbetet.

⁹ Underlaget för prioriteringen tas fram av gruppen för miljöprioriterade upphandlingar, som består av miljösamordnare/miljöchefer från hälso- och sjukvård, regionservice och miljösekretariatet

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Kompetens

Alla anställda och förtroendevalda erbjuds grundläggande webbaserad miljöutbildning som miljösekretariatet tillhandahåller. Varje förvaltning och bolag har ansvar för att nyanställda får information om hur miljöarbetet inom förvaltningen bedrivs. Det samma gäller för förtroendevalda. Varje förvaltning har också ansvar för att de anställda med arbetsuppgifter som har stor miljöpåverkan får adekvat utbildning.

Redovisning

Målen i det miljöpolitiska programmet följs årligen upp på koncernövergripande nivå i samband med årsredovisningen. Miljösekretariatet skickar i god tid ut anvisningar för inrapporteringen och ansvarar för sammanställningen av resultatet i en årlig miljöredovisning. Resultatet rapporteras till regionstyrelsen och ligger till grund för eventuella korrigerande åtgärder. Varje förvaltning och bolag ska rapportera resultatet av miljöarbetet dels utifrån de egna miljömålen, dels utifrån de miljömål i programmet som de berörs av.

Revision

Ett arbete pågår där regionstyrelsen i samråd med internrevisionen utformar regler för internrevision utifrån bland annat miljömässig hållbarhet.

Regelverket kommer att skrivas in i det miljöpolitiska programmet när det är klart.

Regional utveckling

Det interna och externa utvecklingsarbetet går hand i hand och förstärker varandra. Genom att vara en föregångare i att minska de egna verksamheternas negativa miljöpåverkan samt ställa krav på samarbetspartners och leverantörer påskyndar Västra Götalandsregionen utvecklingen mot ett hållbart Västra Götaland.

Miljömål för Västra Götalandsregionen

Ökade ambitioner – en utmaning

Förbränning av fossila bränslen, som huvudsakligen används för el- och värmeförsel samt för transporter, svarar för det största bidraget till växthuseffekten. De insatser som görs idag är avgörande för att inte jordens medeltemperatur ska öka mer än 2 grader, vilket är det mål som satts av bland andra EU-länderna. Ambitiösa mål på alla nivåer krävs om vi ska kunna begränsa framtida klimatförändringar. Västra Götalandsregionen har ambitionen att den egna organisationen ska vara oberoende av fossil energi till 2020.

Jordens resurser är ändliga och orättvist fördelade. Genom ett högt resursuttag bidrar vi till fortsatt utarmning av naturresurser och förorening av vår natur. Hållbar resursanvändning handlar om att effektivt använda resurser, minska den negativa påverkan på miljön genom kretsloppsanpassning samt ersätta förorenande resurser med alternativa lösningar.

Läsanvisning

I detta kapitel redogörs för Västra Götalandsregionens målsättningar inom sju prioriterade miljöområden; transporter, energi, lustgas, produkter och avfall, livsmedel, kemikalier samt läkemedel. Under varje målområde listas också åtgärder som krävs för att målen ska uppnås samt ansvariga verksamheter.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

En del av de mål som finns föreslagna i det miljöpolitiska programmet bygger på befintliga beslut fattade inom Västra Götalandsregionen som till exempel budgetmål. Andra är konkretiseringar av befintliga beslut. Ytterligare en kategori är helt nya förslag. I bilagan "Hänvisningar" anger vi mål för mål vad som gäller.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Transporter

Bakgrund

Kollektivtrafiken bidrar till minskade utsläpp genom att om motsvarande mängd resor gjorts med bil hade utsläppen varit fyra gånger så stora. Det saknas idag tillförlitliga metoder för att få fram kollektivtrafikens marknadsandel i förhållande till biltrafiken, men arbete pågår inom detta område.

Västtrafik har en plan för avveckling av fossila bränslen till 2020. Idag är cirka 30 procent av kollektivtrafiken (kilometerproduktionen) förnybar. Busstrafik och icke eldrivna tåg, som utgör cirka 80 procent av kollektivtrafiken, är förnybar till 10 procent. Av Västra Götalandsregionens klimatpåverkande utsläpp kommer merparten från kollektivtrafiken.

Även sjukresor och tjänsteresor ger betydande utsläpp. Sjukresor som finansieras av regionen görs framför allt med privat bil och upphandlad taxi. En mindre del görs med sjukreselinjer. Regionens anställda och förtroendevalda kör cirka 2,5 miljoner mil per år i tjänsten. Av dessa utgör resorna med privat bil drygt 40 procent. Regionens samtliga fordon¹⁰ körs till 35 procent med förnybara bränslen.

Västra Götalandsregionens behov av att mötas styrs utifrån verksamheternas behov och ansvaret för hur möten genomförs ligger på förvaltningsnivå. Behovet av det fysiska mötet är oftast inte välplanerat och analyserat utifrån totalekonomiska och miljömässiga värderingar. För att kunna styra, effektivisera och följa upp helheten krävs ett samlat grepp om vad ”att mötas i Västra Götalandsregionen” innebär.

Långsiktigt mål

År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter bedrivas energieffektivt
År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter vara oberoende av fossil energi.

Mål

År 2013

1. Ska kollektivtrafikens marknadsandel i förhållande till bilen öka
2. Ska Västtrafiks kilometerproduktion för buss och icke eldrivna tåg vara förnybar till 35 procent eller motsvarande energieffektivisering.
3. Ska antalet resta mil med bil och flyg i tjänsten per årsarbetare ha minskat med 10 procent jämfört med 2009.
4. Ska resandet med privata bilar uppgå till max 35 procent av bilresorna i tjänsten
5. Ska regionens egna fordon till 60 procent drivas med förnybara¹¹ bränslen
6. Ska utsläppen av fossil koldioxid från sjukresor¹² ha minskat med 5 procent jämfört med 2009.

¹⁰ Personbilar och godsfordon.

¹¹ Med förnybara bränslen avses biogas, el från förnybara energikällor, etanol och RME.

¹² Avser sjukresor som betalas av Västra Götalandsregionen

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Västtrafik och kollektivtrafiknämnden (KTN)	Ska prioritera åtgärder som ger störst marknadsandel för kollektivtrafiken
b)	Västtrafik och KTN	Vidareutveckla metoder för att mäta kollektivtrafikens marknadsandel i förhållande till biltrafiken
c)	Västtrafik	Ställer stegvis krav på sina entreprenörer att de ska köra på förnybara bränslen
d)	Alla nämnder och styrelser	Ska tillämpa resepolicy så att resandet i bil minimeras. Kollektivtrafik väljs före bil i första hand. Vid användning av bil ska miljöfordon prioriteras. Möjligheterna att istället mötas via telefon-, webb- eller videokonferens ska alltid prioriteras, när så är möjligt.
e)	Regionstyrelsen	Arbetar för att möjliggöra så att anställda kan använda sitt tjänsteID för tjänsteresor med Västtrafik.
x)	Regionstyrelsen	Ansvarar för att det finns lösningar anvisningar/tjänster etablerade för videokonferensutrustning, webb- och telefonkonferensmöjligheter. Tillhandahåller information om hur tjänsterna ska användas
f)	Servicenämnden	Utredar hur en effektiv användning av regionens fordon ska ske och genomför åtgärder enligt vad utredningen kommer fram till
g)	Alla nämnder och styrelser	Ska välja gasbil i första hand vid nyanskaffning och leasing av bilar. När det gäller förmånsbilar bör även andra miljöfordon/miljöbränslen kunna väljas med hänsyn tagen till hur bilen används i tjänsten och privat. Som systemet med förmånsbeskattning ser ut idag styr detta i sig mot användning av gasdrift. Västra Götalandsregionen ska noggrant följa utvecklingen på fordonssidan för elbilar, vätgasbilar etc. Detta för att hela tiden kunna driva på och bidra till en övergång mot bästa tillgängliga teknik.
h)	Miljönämnden	Driver arbetet för att öka mängden producerad biogas samt att påverka lokaliseringen av framtida tankstationer för biogas i Västra Götaland.
i)	Servicenämnden	Verkar för att upphandlade entreprenörer kör med förnybara bränslen
j)	Servicenämnden	Arbetar för att fler resor sker med sjukreselinjer istället för med privat bil/taxi

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Åtgärder som kräver nya beslut

k)	Regionstyrelsen	Klarlägger vem som har ansvar för att samordna och driva de insatser som krävs för en fortsatt implementering av resepolitiken. Exempel på insatser är att underlätta för resfria möten, en samordnad resebokning och hantering av regionens fordon. Insatser för att underlätta för besökare och anställda att ta sig till och från regionens inrättningar på ett miljöanpassat sätt bör också inkluderas i ansvaret.
l)	Serviceämnden	Upprättar tydliga instruktioner för beställning och användning av gasbilar.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Energi

Bakgrund

Västra Götalandsregionen har ett fastighetsbestånd på drygt 1,7 miljoner kvadratmeter, där merparten är sjukhusbyggnader. Dessa typer av lokaler har generellt en högre energianvändning per yta än exempelvis kontorsverksamhet, till följd av en högre nyttjandegrad. Den totala energianvändningen i regionens egna lokaler är cirka 340 000 MWh per år och i snitt 208 kWh/kvm. Arbetet med att minska energianvändningen har bedrivits systematiskt och sedan regionen bildades har energianvändningen minskat med cirka 20 procent.

Av den energi som används är ungefär hälften värme, en fjärdedel fastigheternas driftel och en fjärdedel verksamhetsel. All el som köps in kommer från förnyelsebara källor, det vill säga vattenkraft, vindkraft, sol och biobaserad kraftvärme. Uppvärmningen sker till 94 procent med fjärrvärme, resten med biobränsle samt en mindre del olja och el. Fjärrvärmens som Västra Götalandsregionen köper in är till nästan 90 procent förnyelsebar.

Utöver de egna fastigheterna bedriver regionen verksamhet på en yta motsvarande drygt en halv miljon kvadratmeter. Energiåtgången i dessa mäts inte i dagsläget.

Långsiktigt mål

Västra Götalandsregionen ska vara oberoende av fossil energi och bränsle till 2020
Västra Götalandsregionen ska halvera sin energianvändning i egna lokaler till 2030 jämfört med 1995.

I de hyrda lokaler där Västra Götalandsregionen bedriver verksamhet ska energianvändningen bli avsevärt effektivare till 2030

Mål

År 2013

1. Ska den totala energianvändningen i egna fastigheter inte överskrida 180 kWh/m² per år och BRA¹³
2. Ska användningen av el per ytenhet (kWh/m² per år och BRA) i egna fastigheter ha minskat jämfört med 2009 års nivå

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Fastighetsnämnden	Medverkar i utvecklingsarbetet för energieffektivt byggande i enlighet med överenskommelserna i Smart Energi för att: <ul style="list-style-type: none">- vid all nybyggnation halvera energianvändningen ställt till nuvarande krav i BBR och vara oberoende av fossila bränslen.- halvera hela det egna beståndets energianvändning till 2050¹⁴ jämfört med 1995

¹³ BRA står för bruksarea, d v s invändiga ytor för alla våningsplan i en fastighet.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

		års nivå och vara oberoende av fossila bränslen.
b)	Alla nämnder och styrelser	Upphandlar och inköper utrustning med så låg energiförbrukning och till så låg merkostnad som möjligt
c)	Fastighetsnämnden tillsammans med övriga nämnder och styrelser	Arbetar systematiskt med att minska elförbrukningen i den egna verksamheten, såväl befintliga som nya och planerade verksamheter (t ex energironder och utbildning).

Åtgärder som kräver nya beslut

d)	Fastighetsnämnden	Utredar möjligheterna till individuell mätning och debitering i egna lokaler och genomför åtgärder enligt vad utredningen kommer fram till
e)	Fastighetsnämnden	Utredar möjligheter att ställa krav på effektivisering och redovisning av energianvändning i hyrda lokaler ¹⁵ och genomför åtgärder enligt vad utredningen kommer fram till.
x)	Fastighetsnämnden	Utredar konsekvenserna inklusive behov av investeringar av det långsiktiga målet och tar fram en strategi för arbetet. Strategin blir sedan ledande för hur andra nämnder och styrelser ska agera.

¹⁴ 2050 refererar till det nationella målet om energieffektivisering och är det årtal som är överenskommet inom Smart energi, där fler aktörer är med. Enligt regionfullmäktiges budget 2011 ska Västra Götalandsregionen uppnå en halvering av energianvändningen till 2030 och vara oberoende av fossil energi till 2020.

¹⁵ Åtgärden relaterar till det långsiktiga målet och är en förutsättning för att det ska nås.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Lustgas

Bakgrund

Lustgas är dels en mycket stark växthusgas och en av regionens största källor till klimatpåverkande utsläpp, dels den gas som bidrar mest till nedbrytning av ozonskiktet. Långvarig exponering för lustgas kan även medföra ohälsa för medarbetare inom vården.

Utsläppen från vården sker nästan uteslutande vid regionens sjukhus i samband med förlossningsvård och anestesi. Genom framför allt tätning av läckor och nya rutiner för täthetskontroller har utsläppen reducerats med 16 procent till 38 ton lustgas 2009. Förbrukningen är dock fortfarande mycket hög jämfört med övriga landsting. Inom flera andra landsting har stora utsläppsminskningar uppnåtts genom främst investeringar i destruktionsutrustning vid förlossningsverksamheterna.

Lustgas klassas som läkemedel men är ett eget målområde eftersom den ur miljösynpunkt skiljer sig från övriga läkemedel både när det gäller miljöpåverkan och åtgärder. Nyttan av att reducera den negativa miljö- och hälsopåverkan från lustgasanvändningen är både hög och kostnadseffektiv.

Långsiktigt mål

År 2020 ska vårdens utsläpp av lustgas ha minskat med 75 procent jämfört med 2009.

Mål

År 2013

1. Ska vårdens utsläpp av lustgas ha minskat med 25 procent jämfört med 2009.

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Sjukhus och tandvård	Instruktioner för användning av lustgas i samband med förlossning, anestesi och lustgassedering vid tandvårdsbehandling. Instruktioner för underhåll och kontroll av vårdens lustgasutrustning.
b)	Primärvård	Blivande föräldrar informeras/utbildas i korrekt och säker användning av lustgas, lustgasens för- och nackdelar samt alternativa smärtlindringsmetoder.
c)	Fastighetsnämnden	Utveckla metodik kring systematiskt underhåll och läcksökning på gasledningssystem och tillhörande utrustning fram till vårdens anslutningsventil.
d)	Serviceämnden	Verkar för att upphandlad leverantör av lustgas under avtalsperioden omhändertar återtagen lustgas på ett klimatanpassat sätt.
e)	Sjukhus, primärvård och tandvård	Erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring inom och utom regionen kring effektiv lustgasanvändning och utveckling av smärtlindringsmetoder

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Åtgärder som kräver nya beslut

f)	Regionstyrelsen	Investering i destruktionsanläggningar kopplade till förlossningsverksamheterna.
g)	Gymnasiestyrelsen	Följer utvecklingen när det gäller ny kunskap om lustgasutsläpp från jordbruket samt gör anpassningar i verksamheten vid behov.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Produkter och avfall

Bakgrund

Vid förbränning av avfall bildas koldioxid och kväveoxider som orsakar ökad klimatpåverkan, övergödning, försurning, bildande av marknära ozon och negativa konsekvenser för människors hälsa. För att skapa en hållbar resursanvändning krävs en kretsloppsanpassning av avfallet men också ett förebyggande arbete för att minska avfallsmängderna.

Västra Götalandsregionens totala avfallsmängder har ökat under flera år. Andelen källsorterat avfall¹⁶ är cirka 40 procent av den totala mängden avfall. Genom att källsortera mer av avfallet möjliggörs en högre grad av materialåtervinning. I nuläget mäts enbart sjukhusens avfall. Primär- och tandvårdens avfall kan till stora delar inte mätas. Källsortering är dock en prioriterad fråga i miljödiplomeringsarbetet.

Långsiktigt mål

Resursanvändningen inom Västra Götalandsregionen ska stödja en hållbar utveckling
De avfall som uppkommer inom Västra Götalandsregionen ska tas om hand på ett sådant sätt att det stödjer en hållbar utveckling

Mål

År 2013

1. Ska det källsorterade avfallet vara minst 50 procent¹⁷.

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Alla nämnder och styrelser	Källsorterar sitt avfall och arbetar för en ökad andel som går till återvinning samt en ökad kvalitet på sorteringen.
b)	Alla nämnder och styrelser	Utvecklar och tillämpar rutiner som minimerar avfallsmängder.
c)	Alla nämnder och styrelser	Prioriterar resurssnålhet och kretsloppsanpassning vid inköp när så är möjligt
x)	Serviceämnden	Prioriterar resurssnålhet och kretsloppsanpassning vid upphandling

¹⁶ Till det källsorterade avfallet räknas inte det som enligt lagstiftningen klassas som hushållsavfall.

¹⁷ Målet berör alla verksamheter men central uppföljning sker enbart av de verksamheter som har möjlighet att mäta källsorterat avfall.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Livsmedel

Bakgrund

Livsmedelsområdet har stor miljöpåverkan. Jordbruk, förädling, distribution, förpackningar och avfallshantering innebär klimatpåverkan genom utsläpp av metan, lustgas och koldioxid, övergödning av sjöar och vattendrag, toxisk påverkan av kemiska bekämpningsmedel, påverkan på den biologiska mångfalden med mera.

Genom att välja ekologiska livsmedel undviker man användning av kemiska bekämpningsmedel, genmodifierade organismer (GMO) och särskilda krav ställs på djurhållningen. Årstidsanpassning och minskad andel animaliska livsmedel medför minskad klimatpåverkan samtidigt som det innebär besparingar. Reducering av mängden svinn innebär också en ekonomisk besparing samtidigt som all miljöpåverkan som är förknippad med livsmedel kan minskas i motsvarande omfattning.

2009 var Västra Götalandsregionens andel ekologiska livsmedel 22 procent av den totala livsmedelsbudgeten. Regionens inköp av livsmedel utgör cirka 135 miljoner kronor.

Långsiktigt mål

Andelen ekologiska livsmedel¹⁸ ska år 2020 vara 50 procent av den totala livsmedelsbudgeten.

Mål

År 2013

1. Ska andelen ekologiska livsmedel uppgå till minst 35 procent av den totala livsmedelsbudgeten.

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Servicenämnden	I samband med planeringen av den framtida måltidsproduktionen beaktas det 35-procentiga målet för ekologiska livsmedel.
b)	Nämnder och styrelser med måltidsproduktion	Arbetet fortsätter med att välja ut och att byta konventionella råvaror mot ekologiska där man åstadkommer så stor miljönytta och så liten merkostnad som möjligt.
c)	Nämnder och styrelser med måltidsproduktion	Menyerna säsongsanpassas i enlighet med SMART-konceptet ¹⁹ .
d)	Nämnder och styrelser med måltidsproduktion	Åtgärder vidtas för att minska svinet av livsmedel längs kedjan från produktion till gäst.

¹⁸ Med ekologiska livsmedel avses livsmedel som uppfyller kraven för ekologisk odling respektive ekologisk djurhållning enligt gällande lagstiftning inom EU.

¹⁹ SMART står för Större andel vegetabilier, Mindre utrymme för "tomma kalorier", Andelen ekologiskt ökas, Rätt köttval, rätt grönsaksval, Transportsnålt.

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Åtgärder som kräver nya beslut

e)	Nämnder och styrelser med måltidsproduktion	I restaurangerna ska det alltid finnas ett vegetariskt alternativ, i enlighet med SMART-konceptet.
----	---	--

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Kemikalier

Bakgrund

Kemikalier förekommer i stort sett i alla varor och produkter. Det saknas fortfarande kunskap kring effekter på hälsa och miljö för många av dessa. Många är svårnedbrytbara i naturen och sprids via vind, vatten och näringskedjor. I takt med att kunskapen ökar upptäcks allt fler ämnen som kan ha potentiellt skadliga konsekvenser såsom cancer, astma, allergier och störningar på fertilitet och fosterutveckling. Utbyte av farliga kemikalier är en fråga om förbättrad arbetsmiljö, ökad patientsäkerhet och skydd av yttre miljön.

Kemikaliestrategin och dess handlingsplan antogs av Regionfullmäktige i september 2008. Strategin berör all kemikalieanvändning inom samtliga verksamheter. Den tar hänsyn till kemikaliernas hela livscykel och beaktar problem som kan uppstå både före och efter användning inom Västra Götalandsregionen.

Kemikalieområdet i det miljöpolitiska programmet utgår helt från kemikaliestrategin och introducerar inga nya förslag till mål. Målen i strategin gäller till 2012 och utvärderas därefter.

Långsiktigt mål

År 2020 ska kemikalieanvändningen inom Västra Götalandsregionen vara sådan att:

- den sammanlagda exponeringen i arbetsmiljö, yttre miljö och inomhusmiljö för särskilt farliga ämnen är noll och för övriga ämnen inte är skadliga för människor.
- halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön är nära bakgrunds nivåerna.
- halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll och deras påverkan på ekosystemen försumbar.

Mål

År 2012:

1. Ska användningen av utfasningsämnen²⁰ ha minskat med 25 procent jämfört med 2007.
2. Ska målen för ämnen som särskilt prioriteras för åtgärder enligt kemikaliestrategins mål 2 vara uppnådda.
3. Ska hanteringen av kemikalier vara säkrare i enlighet med kemikaliestrategins mål 3.

Åtgärder som pågår eller är beslutade

	Ansvarig för åtgärd	Åtgärd
a)	Alla verksamheter	Åtgärder enligt handlingsplan till kemikaliestrategin.

²⁰ I Västra Götalandsregionens utfasningslista, Dnr MN 10-2010

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Läkemedel

Bakgrund

Varje år används cirka 200 ton aktiv läkemedelssubstans i Västra Götaland. Läkemedelsrester som inte bryts ner i kroppen eller i våra reningsverk hamnar förr eller senare i våra vattendrag. Kunskapen om hur läkemedel påverkar miljön på sikt är idag begränsad. Forskare har konstaterat att könshormoner som finns i p-piller påverkar fiskars kön och fortplantningsförmåga. När rester av smärtstillande och antiinflammatoriska medel kommer ut i miljön kan dessa ge njur- och leverskador på djur. Utsläpp av antibiotika kan påskynda utvecklingen av resistenta bakterier.

Tillverkningen av aktiva substanser i läkemedel som används i Västra Götaland sker i stor utsträckning i Indien, Kina och andra utvecklingsländer. Reningen av avloppsvatten från produktionen har i flera fall visat sig vara bristfällig och svenska forskare har hittat extremt höga halter av vissa läkemedel i vattendrag och sjöar i närheten av produktionsanläggningar. Förutom att vi exporterat miljöproblem till andra länder finns risk att resistenta bakterier kommer att spridas till oss.

Att minimera miljöpåverkan är ett grundläggande krav på all verksamhet i regionen. Kvaliteten på patienternas läkemedelsbehandling kommer emellertid alltid före eventuella miljörestriktioner för läkemedel.

Långsiktigt mål

Västra Götalandsregionen skall, utan att påverka patientnyttan, minimera miljöbelastningen av läkemedel.

Mål

Mål och åtgärder för att minska läkemedels miljöpåverkan finns i en separat strategi och handlingsplan 2009-2013. Målen behöver konkretiseras och kvantifieras senast under första halvåret 2011. Ansvariga för strategin är läkemedelsenheten. Arbetet med strategin och handlingsplanen följs upp i samband med uppföljningen av det miljöpolitiska programmet.

Åtgärder

Uppdragen i handlingsplanen ska genomföras

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Bilaga 1 Hänvisningar

En del av de mål som finns föreslagna i det miljöpolitiska programmet bygger på befintliga beslut fattade inom Västra Götalandsregionen som till exempel budgetmål. Andra är konkretiseringar av befintliga beslut. Ytterligare en kategori är helt nya förslag. I detta dokument anger vi mål för mål vad som gäller. För några målområden finns nationell lagstiftning eller andra dokument att ta hänsyn till. Detta anges i så fall under "Generella referenser". Denna bilaga är speciellt framtagen för remissen och kommer inte att finnas med i det slutliga dokumentet.

Transporter

- Mål 1 Prioriterat mål i budget 2011
- Mål 2 Plan för avveckling av fossila bränslen, fastställd av Västtrafiks styrelse 2010-02-26
- Mål 3 Prioriterat mål i budget 2011
- Mål 4 Konkretisering av:
Resepolicy för Västra Götalandsregionen, RSK 603-2006
- Mål 5 Konkretisering av:
Regionstyrelsens beslut om att enbart äga och/eller leasa miljöfordon, RSK 161-2004
- Mål 6 Prioritet för biogas som fordonsbränsle, RSK 712-2009
- Mål 6 Nytt förslag

Generella referenser:

- K2020: framtidsbild för utvecklingen av kollektivtrafiken i Göteborgsregionen.
- Fördubblingsprojektet: Partnersamverkan mellan kollektivtrafikens branschorganisationer med målet att fördubbla kollektivtrafikens marknadsandel.

Energi

- Mål 1 Konkretisering av:
Prioriterat mål i budget 2011
- Mål 2 Konkretisering av:
Prioriterat mål i budget 2011

Generella referenser:

- Enligt de nationella miljömålen ska energianvändningen i bostäder och lokaler minska med 20% till 2020 och 50% till 2050 jämfört med 1995 års nivåer.
- Enligt ett nytt EU-direktiv som ännu inte realiserats i svensk lagstiftning ska alla nybyggda bostäder och lokaler år 2020 använda "nästan noll energi" för uppvärmning. Offentliga aktörer har ombetts att gå före och genomföra detta senast 2018.

Lustgas

- Mål 1 Nytt förslag

Avfall

- Mål 1 Nytt förslag

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Generella referenser:

- Enligt det nationella miljömålet för avfall ska den totala mängden genererat avfall inte öka och avfall ska tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.
- Enligt EU:s ramdirektiv för avfall ska miljöpåverkan minimeras enligt följande: I första hand ska uppkomsten av avfall undvikas, i andra hand ska avfallet återanvändas, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand energiåtervinnas och i sista hand ska det läggas på deponi.
- Avfallsförordningen och Miljöbalkens 15 kapitel definierar vad avfall är, hur det ska hanteras samt vem som är ansvarig.

Livsmedel

Mål 1 Nytt förslag
 Utgångspunkt i prioriterat mål i budget 2011 om minst 30% andel ekologiska livsmedel 2011

Generella referenser:

- På nationell nivå finns målet att offentlig sektor ska uppnå en andel ekologiska livsmedel på 25% 2010.

Kemikalier

Mål 1 Kemikaliestrategi för Västra Götalandsregionen RSK 145-2008
Mål 2 Kemikaliestrategi för Västra Götalandsregionen RSK 145-2008
Mål 3 Kemikaliestrategi för Västra Götalandsregionen RSK 145-2008

Generella referenser:

- Nationell lagstiftning
- EU:s nya kemikalielagstiftning, REACH
- Nationellt miljömål: Giftfri miljö

Läkemedel

Mål Läkemedel och miljö – strategi och handlingsplan för Västra Götalandsregionen 2009-2013, Dnr RSK 772-2007

Fastställt av regionfullmäktige 19-20 september 2011, § 157

Bilaga 2 Västra Götalandsregionens miljömål och de nationella miljömålen

Matrisen visar vilka av de nationella miljömålen som miljömålen i detta miljöpolitiska program bidrar till att uppfylla. På förvaltnings- och bolagsnivå sker ett miljöarbete som stödjer fler nationella mål (t.ex. säker strålmiljö) än de som omfattas av målen i det miljöpolitiska programmet.

Nationella miljömålen	Målområde											Målområde läkemedel
	transporter	energi	lustgas	avfall	livsmedel	kemikalier	Målområde kemikalier	Målområde läkemedel				
1. Begränsad klimatpåverkan	X	X	X		X							
2. Frisk luft	X	X										
3. Bara naturlig försurning	X	X										
4. Giftfri miljö					X				X		X	
5. Skyddande ozonskikt			X									
6. Säker strålmiljö												
7. Ingen övergödning	X	X										
8. Levande sjöar och vattendrag								X		X		X
9. Grundvatten av god kvalitet								X		X		X
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård	X								X			
11. Myllrande våtmarker												
12. Levande skogar												
13. Ett rikt odlingslandskap								X				
14. Storslagen fjällmiljö												
15. God bebyggd miljö	X	X		X								
16. Ett rikt växt- och djurliv								X				

Sammanträde: Regionfullmäktige
Tid: Den 19-20 september 2011
Plats: Sessionssalen, Kommunhuset i Vänersborg

§ 160
Budget 2012
Dnr RS 16-2011

Ärendet

Förslag till budget 2012 med förslag till flerårsplaner 2013 och 2014 har upprättats.

Vid sammanträdet finns budgetförslag från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna samt Sverigedemokraterna.

Debattordning

Innan överläggningen påbörjas, redogör ordföranden för presidiets förslag till debattordning. Förslaget är framtaget i samråd med gruppledarna.

Budgetdebatten indelas i följande huvudområden:

- Gruppleddarbatt
- Övergripande budgetdebatt: ekonomi, personalfrågor, rättighetsfrågor, folkhälsa mm
- Hälso- och sjukvård
- Tillväxt och utveckling, övergripande, infrastruktur, kollektivtrafik, miljö, kultur, turism, utbildning mm
- Övriga verksamhetsområden med ramanslag: revision, patientnämnd, fastigheter och regionservice

Gruppledarna har kommit överens om talartid. Replik medges för den som deltagit i debatten inom respektive huvudområde eller blivit personligen namngiven.

Regionfullmäktiges beslut:

Presidiets förslag till debattordning godkänns.

Beredning

I enlighet med de fackliga organisationernas önskemål genomfördes information enligt **MBL § 19** den 29 augusti 2011.

Regionstyrelsen har behandlat ärendet 6 september 2011, § 210.

Regionfullmäktige
2011-09-19-20

Yrkanden

Gert-Inge Andersson (S), Birgitta Losman (MP), Sören Kviberg (V), Karin Engdahl (S), Ulrika Frick (MP), Lena Hult (S), Monica von Martens (MP), Elise Norberg Pilhem (V), Elias Ytterbrink (MP), Jan Alexandersson (V), Per-Åke Magnusson (S), Lars-Erik Strömbergson (MP), Helén Eliasson (S), Göran Larsson (MP), Annette Ternstedt (V), Jan-Åke Simonsson (S), Nicklas Attefjord (MP), Frank Andersson (S), Claes-Göran Borg (V), Håkan Werner Linnarsson (S), Amanda Åhall (V), Kerstin Brunnström (S), Staffan Falk (MP), Leif Blomqvist (S), Alex Bergström (S), Lars Engen (V), Abbas Zarrinpour (S), Helen Persgren (MP), Annelie Stark (S), Lena Jagers Bladini (V), Anna Sibinska (MP), Jennica Johansson (V) och Sven Olsson (MP) yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Johnny Magnusson (M), Gunilla Levén (M), Lars Åke Carlsson (M), Martin Andréasson (M), Annika Tännström (M), Johan Fält (M), Johnny Bröndt (M), Lisbeth Sundén Andersson (M), Lars-Inge Stomberg (M), Mimmi von Troil (M), Maria Kjellberg (M), Ann-Sofie Alm (M) och Berndt Andersson (M) yrkar att regionfullmäktige beslutar enligt Moderaternas budgetförslag.

Jonas Andersson (FP), Kristina Grapenholm (FP), Mariella Olsson (FP), Mikael Wendt (FP), Ulrik Hammar (FP), Patrik Cerny (FP), Roland Karlsson (FP), Rosie Rothstein (FP), Veronica Almroth (FP), Birgitta Adolfsson (FP), Helena Holmberg (FP) och Lars Nordström (FP) yrkar att regionfullmäktige beslutar enligt Folkpartiets budgetförslag.

Patrik Ehn (SD), Hanna Wigh (SD) och Tommy Larsson (SD) yrkar att regionfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas budgetförslag.

Kristina Jonäng (C), Cecilia Andersson (C), Stig-Olov Tingbratt (C), Ann-Christin Simonsson (C), Viola Blomberg (C), Clas-Åke Sörkvist (C), Gunilla Druve Jansson (C), Karin Greenberg (C), Roland Norlén (C) och Linnea Hultmark (C) yrkar att regionfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets budgetförslag.

Monica Selin (KD), Valéria Kant (KD), Benny Strandberg (KD), Anne-Lie Sundling (KD), Anders Fasth (KD), Gunilla Gomer (KD), Kristina Carlsson (KD) och Dan Hovskär (KD) yrkar att regionfullmäktige beslutar enligt Kristdemokraternas budgetförslag.

Vidare yttrar sig Daniel Rondslätt (SD), Anders G. Höglmark (M), Conny Brännberg (KD) och Agneta Granberg (M).

Regionfullmäktige
2011-09-19-20

Propositionsordning

Ordföranden ställer yrkandena mot varandra och finner regionstyrelsens förslag bifallet.

Omröstning

Omröstning begärs.

Ordföranden meddelar att regionstyrelsens förslag är huvudförslag i omröstningen.

Ordföranden ställer därefter Johnny Magnussons m.fl., Jonas Anderssons m.fl., Patrik Ehns m.fl., Kristina Jonängs m.fl. och Monica Selins m.fl. yrkanden mot varandra och finner att fullmäktige antar Johnny Magnussons m.fl. yrkande som motförslag i huvudomröstningen.

Regionfullmäktige godkänner följande omröstningsproposition:

Ja-röst för bifall till regionstyrelsens förslag.

Nej-röst för bifall till Johnny Magnussons m.fl. yrkande.

Med 73 ja-röster mot 38 nej-röster och 37 ledamöter som avstår samt 1 frånvarande ledamot bifaller regionfullmäktige regionstyrelsens förslag. Omröstningsprotokoll finns i bilaga E.

Regionfullmäktiges beslut:

Enligt regionstyrelsens förslag.

Regionfullmäktige fastställer budget 2012 och plan 2013 och 2014 i enlighet med förslag från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, dvs.:

1. Regionfullmäktige fastställer regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för år 2012 enligt föreliggande förslag till budget.
2. Regionfullmäktige fastställer inriktningen för åren 2013-2014 som underlag för den fortsatta planeringen.
3. Regionfullmäktige fastställer skattesatsen för 2012 till 10 kronor och 88 öre per skattekrona.
4. Regionfullmäktige fastställer i budgeten angivna finansiella mål.
5. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att utifrån en investeringsram om 2 800 mnkr fastställa investeringsplan och fördela låneramar för 2012.

Regionfullmäktige
2011-09-19-20

6. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att under år 2012 uppta lån om ett högsta belopp av 3 000 mnkr att hanteras enligt föreskrifterna i finanspolicyn.
7. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
8. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att medfinansiera ökade hyror till följd av ökade investeringar.
9. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att till fullmäktige snarast återkomma med förslag till justering av patientavgifter i enlighet med presenterat förslag i budget 2012.
10. Regionutvecklingsnämnden, kulturnämnden och miljönämnden får i uppdrag att senast under oktober 2011 lämna uppdrag med mera till respektive verksamheter.
11. Hälso- och sjukvårdsnämnderna får i uppdrag att i erforderlig tid före 30 oktober 2011 fatta beslut om ersättningar för år 2012 avseende länssjukvård.
12. Hälso- och sjukvårdsnämnderna får i uppdrag att i erforderlig tid före 30 oktober 2011 fatta beslut om beställning och ersättning för år 2012 avseende högspecialiserad vård.
13. Hälso- och sjukvårdsnämnderna och i förekommande fall hälso- och sjukvårdsutskottet får i uppdrag att träffa överenskommelser med berörda styrelser och förvaltningar inom hälso- och sjukvården och tandvården avseende ersättningar, vårdnivåer, vårdinriktningar med mera före 30 oktober 2011.
14. Styrelser, nämnder och verksamheter får i uppdrag att senast den 1 december 2011 till regionstyrelsen avrapportera detaljbudgeten för år 2012 samt flerårsplan för 2013 - 2014 för den egna verksamheten.
15. Regionfullmäktige godkänner i övrigt förslaget till budget för år 2012 samt i budgetförslaget angivna uppdrag, direktiv och inriktningar samt godkänner i övrigt förslaget till plan för åren 2013-2014.

Reservationer

Ledamöterna för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Regionfullmäktige
2011-09-19-20

Ledamöterna för Folkpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ledamöterna för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ledamöterna för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ledamöterna för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ordförande

Under budgetdebatten växlar ordförandeskapet mellan ordföranden Kjell Nordström (S), 1:e vice ordförande Conny Brännberg (KD) och 2:e vice ordförande Joakim Larsson (MP). Ordförande efter avslutad överläggning är ordföranden Kjell Nordström (S). Behandlingen av ärendet pågår både den 19 och 20 september.

Vid protokollet

Elisabet Ericson
Sekreterare

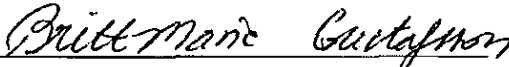
Justerat den 27 september 2011 i Vänersborg

Kjell Nordström
Ordförande

Conny Brännberg
Justerande

Joakim Larsson
Justerande

Rätt utdraget intygar

Britt-Marie Gustafsson

Exp till:
Samtliga nämnder, styrelser och bolag
Samtliga skattekontor
Mats Friberg
Elisabeth Steier

20 September, 2011 19:34

PAGE: 1

SCRIPT FILE : RF 110920

1

VOTING: 1 Parliamentary

TOTAL RESULTS * * *

Omröstning om budget, § 160.

Behörig:	148 i 49	Ja för regionstyrelsens förslag
Nej:	38	Nej för Johnny Magnussons m.fl. yrkande
Ja:	73	
Avstår:	37	
Ej voterat:	0'	

INDIVIDUAL RESULTS * * *

Nej:	38	
1: 0001	Abrahamsson (m)	
2: 0002	Andersson (m)	
3: 0003	Andersson (m)	
4: 0004	Benjaminsson (m)	
5: 0005	Andreasson (m)	
6: 0006	Tännström (m)	
7: 0007	Levén (m)	
8: 0008	Magnusson (m)	
9: 0018	Berne (m)	
10: 0019	Abrahamsson (m)	
11: 0020	Willhelmsson (m)	
12: 0021	Bröndt (m)	
13: 0022	Carlsson (m)	
14: 0023	Cassberg (m)	
15: 0024	Olsson (m)	
16: 0025	Ekberg (m)	
17: 0035	Aronsson Dekinnaird (m)	
18: 0036	Fält (m)	
19: 0037	Granberg (m)	
20: 0038	Stålarms (m)	
21: 0039	Hermansson (m)	
22: 0040	Holmgren (m)	
23: 0041	Högmark (m)	
24: 0042	Jarlsson (m)	
25: 0052	Johansson (m)	
26: 0053	Jonsson (m)	
27: 0054	Kjellberg (m)	
28: 0055	Alm (m)	
29: 0056	Lidell (m)	
30: 0057	Raimer (m)	
31: 0058	Olofsson (m)	
32: 0059	Flisak (m)	
33: 0069	Rhedin (m)	
34: 0070	Romberg (m)	
35: 0071	Stomberg (m)	
36: 0072	Sundén Andersson (m)	
37: 0073	von Troil (m)	
38: 0074	Wangler (m)	

Ja:	73	
1: 0009	Andersson (s)	
2: 0010	Bergström (s)	
3: 0011	Blomqvist (s)	
4: 0012	Eliasson (s)	
5: 0013	Engdahl (s)	
6: 0014	Hult (s)	
7: 0015	Ahlén (s)	
8: 0016	Aleberg (s)	
9: 0017	Andersson (s)	

M J L es

20 September, 2011 19:34

PAGE: 2

10: 0026 Andersson (s)
11: 0027 Andersson (s)
12: 0028 Willner (s)
13: 0029 Olsson (s)
14: 0030 Palm (s)
15: 0031 Borgmalm (s)
16: 0032 Brandt (s)
17: 0033 Bringsoniou (s)
18: 0034 Brunnström (s)
19: 0043 Dörner Buskas (s)
20: 0044 Evans (s)
21: 0045 Nilsson (s)
22: 0046 Gullberg (s)
23: 0047 Gustafsson (s)
24: 0048 Hammarstrand (s)
25: 0049 Holgersson (s)
26: 0050 Hult (s)
27: 0051 Jensen (s)
28: 0060 Johansson (s)
29: 0061 Lindh (s)
30: 0062 Linnarsson (s)
31: 0063 Magnusson (s)
32: 0064 Majid (s)
33: 0065 Melby (s)
34: 0066 Nilsson (s)
35: 0067 Nilsson (s)
36: 0068 Nordin (s)
37: 0078 Redberg (s)
38: 0079 Reinoldsson (s)
39: 0080 Rezkar (s)
40: 0081 Simonsson (s)
41: 0082 Karlsson (s)
42: 0083 Slättmyr (s)
43: 0084 Stark (s)
44: 0085 Sundbladh (s)
45: 0094 Sällström (s)
46: 0095 Svensson (s)
47: 0096 Toll (s)
48: 0097 Wall (s)
49: 0098 Yanelli (s)
50: 0099 Zainali (s)
51: 0100 Zarrinpour (s)
52: 0101 Andersson (mp)
53: 0102 Olsson (mp)
54: 0111 Losman (mp)
55: 0112 Falk (mp)
56: 0113 Frick (mp)
57: 0114 Larsson (mp)
58: 0115 von Martens (mp)
59: 0116 Persgren (mp)
60: 0117 Sibinska (mp)
61: 0118 Strömbergson (mp)
62: 0119 Ytterbrink (mp)
63: 0128 Kviberg (v)
64: 0129 Jagers Bladini (v)
65: 0130 Lilja (v)
66: 0131 Engen (v)
67: 0132 Persson (v)
68: 0133 Johansson (v)
69: 0134 Norberg Pilhem (v)
70: 0135 Ternstedt (v)
71: 0136 Åhall (v)

M J L *EB*

20 September, 2011 19:34

72: P006 Nordström (s)
73: P007 Larsson (mp)

Avstår: 37

1: 0075	Adolfsson (fp)
2: 0076	Andersson (fp)
3: 0086	Cerny (fp)
4: 0087	Grapenholm (fp)
5: 0088	Frid (fp)
6: 0089	Holmberg (fp)
7: 0090	Almroth (fp)
8: 0091	Nordström (fp)
9: 0092	Olsson (fp)
10: 0093	Rothstein (fp)
11: 0103	Wendt (fp)
12: 0105	Carlsson (kd)
13: 0106	Fasth (kd)
14: 0107	Gomé (kd)
15: 0108	Strandberg (kd)
16: 0109	Hovskär (kd)
17: 0110	Selin (kd)
18: 0120	Kant (kd)
19: 0121	Sundling (kd)
20: 0122	Mellqvist (c)
21: 0123	Andersson (c)
22: 0124	Norlén (c)
23: 0125	Hultmark (c)
24: 0127	Jonäng (c)
25: 0137	Simonsson (c)
26: 0138	Sörkvist (c)
27: 0139	Tingbratt (c)
28: 0140	Dovstrand (sd)
29: 0141	Karlsson (sd)
30: 0142	Ehn (sd)
31: 0143	Larsson (sd)
32: 0144	Martinsson (sd)
33: 0145	Rondslätt (sd)
34: 0146	Stranne (sd)
35: 0147	Wigh (sd)
36: 0148	Åvall (sd)
37: P005	Brännberg (kd)

Ej voterat: 01

0126 — (c)

M J L es

Ärende 4

Information om processorienterad bemanning.
Gunnar Älvestam, Stefan Håkansson.

Ärende 5

Rapport för september 2011, SkaS 20-2011.

Ärende 6

Tidplan 2012, bilaga

Tidplan för sjukhusstyrelsen SkaS 2012

Presidie möte	Sjukhusstyrelse	Centralt Samverkansråd	Ekonomirapporter	Regionfullmäktige	GPS
18/1	1/2	25/1	3/2 Årsredovisning	7/2	
7/3	19 - 20/3 Dag 1 från 12.00 Dag 2 till 13.00	14/3	19/3 Förtätad febr	17/4	
12/4	25/4	18/4	27/4 Delår mars	15/5	
30/5	13/6	5/6	21/5 Förtätad april 20/6 Förtätad maj	11-12/6	
15/8					
5/9	19/9	12/9	19/9 Delår augusti	18/9	
9/10	24/10	17/10	19/10 Förtätad sept	22-23/10	
21/11	5/12	28/11	21/11 Månadsrap okt 19/12 Förtätad nov	27/11	

Ärende 7

Reglemente för internkontroll, SkaS 262-2011, bilaga

 VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN SKARABORGS SJUKHUS	Dokumenttyp	Publiceringsdatum	Diariernr 262-2011
	Handläggare Christel Karlsson	Revideringsdatum	

Intern kontroll vid Skaraborgs Sjukhus

Internkontroll enligt lagen

Kommunallagen föreskriver nämnders och styrelser ansvar för verksamheten (Kommunallagen 6 kap, §7). För Skaraborgs Sjukhus del ska styrelsen inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som regionfullmäktige har bestämt samt inom de föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt.

Revisorerna ska bedöma om den interna kontrollen som görs inom nämnder och styrelser är tillräcklig (Kommunallagen 9 kap §9).

Styrelsen ansvarar för att följa upp sin interna kontroll. Detta gör man genom att fastställa en intern kontrollplan, vilket är en plan som anger vad som ska granskas under en tidsperiod, samt att löpande hålla sig informerade om granskningarna. Både planen och dess uppföljning ska rapporteras till regionstyrelsen och regionens revisorer. Skaraborgs Sjukhus styrelse ska fatta beslut om reglemente och förvaltningschefen om tillämpningsanvisningar för intern kontroll. Dessa framgår av särskilda dokument.

Regionstyrelsen ska med utgångspunkt från styrelsernas rapportering utvärdera regionens samlade system för intern kontroll.

Vad är internkontroll?

Intern kontroll är en begreppsapparat för styrning och uppföljning av verksamhet. Det är en process där styrelse, ansvarig ledning och medarbetare samverkar och som utformas för att med rimlig grad av säkerhet åstadkomma att mål inom följande kategorier uppnås:

- **Efterlevnad av lagar, föreskrifter och riktlinjer**

Målet innefattar lagstiftning såväl som Regionens interna regelverk samt ingångna avtal med olika parter.

- **Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet**

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro
541 85 SKÖVDE	Kärnsjukhuset	0500-43 10 00	0500-43 11 29	390-5379 Swedbank

Målet innebär att ha kontroll över ekonomi, rutiner och kvalitet samt att säkerställa att fattade beslut verkställs och följs upp i förhållande till fastställd verksamhetsidé och mål.

- **Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten**

Målet innebär att Regionstyrelse och styrelser samt de verksamhetsansvariga ska ha tillgång till rättvisande räkenskaper. Därutöver ingår en ändamålsenlig och tillförlitlig redovisning av verksamhetens prestationer avseende kvantitet och kvalitet samt övrig relevant information om verksamheten och dess resursanvändning.

COSO-modellen

Metod ”Intern kontroll – En del av verksamhets- och ekonomistyrningen”, Öhrling PricewaterhouseCoopers AB. Komrev, 2005)

COSO-modellen har sitt ursprung i USA där American Institute of Management Accounting och Financial Executive Institute inom redovisning och revision har utvecklat ett synsätt/modell för intern kontroll. De definierar begreppet intern kontroll, föreslår en struktur och ger en beskrivning av de komponenter som ingår. Rapporten som beskriver detta kallas COSO-rapporten. Modellen är generell och kan användas både i kommuner och landsting. Under 2000-talet har vissa modifieringar skett. I dess nuvarande form identifierar COSO-modellen följande beståndsdelar i den interna kontrollen.

Kontrollmiljön skapas av människorna och hur de samverkar i organisationen. I en organisationskultur finns såväl formella som informella mönster. Det gäller därför att skapa en kultur där alla är medvetna om vilka spelregler, attityder och värderingar som gäller – m a o organisationens etik och moral. För att påverka och utveckla kontrollmiljön där följande väsentliga aspekter beaktas; det sociala systemet, det organisatoriska och administrativa systemet, det politiska systemet samt det tekniska systemet.

Riskanalys

I alla organisationer finns en risk för att oönskade situationer ska inträffa. Om risken realiserar, påverkas organisationens möjligheter att nå sina mål. Intern kontroll handlar därför även om att kartlägga och analysera befintliga risker samt vidta åtgärder för att minimera dessa. Ett visst risktagande måste dock accepteras.

Kontrollaktiviteter

Kontrollaktiviteter är de konkreta åtgärder som vidtas för att motverka, minimera eller i vissa fall eliminera risker. Det kan även handla om att säkerställa beredskap för att kunna hantera eller reagera på situationer som uppstår till följd av olika händelser. Kontrollaktiviteterna ska utformas i förhållande till den riskbedömning som gjorts och till befintlig kontrollmiljö.

Information/kommunikation

En viktig förutsättning för en effektiv intern kontroll är att det finns en väl fungerande information och kommunikation mellan olika organisatoriska nivåer. Det handlar om att ha kontroll över processer, aktiviteter och resurser. Ledningen på olika nivåer måste säkerställa att den för den information som krävs för att styra, följa upp och rapportera verksamheten. Korrekt information är också nödvändig för att kunna genomföra en relevant riskbedömning.

Tillsyn

Syftet med tillsyn är att kontinuerligt utvärdera kontrollsystemet för att säkerställa att det fungerar på avsett sätt. Den snabba förändringstakten i omvärlden kräver en kontinuerlig omvärdering av alla system, i synnerhet system för styrning och kontroll. Via tillsynen sker en analys av existerande kontroller och system och organisationen säkerställer att kontroller i rutiner och processer baseras på aktuell bedömning av risker. Tillsynen ska resultera i förslag till förbättringar i syfte att stärka styrningen och den interna kontrollen.

Väsentlighets- och riskanalys

Väsentlighets- och riskanalys innebär att först identifiera riskerna och sedan bedöma väsentligheten för dessa. Riskbedömning syftar främst till att föregripa eventuella risker innan de inträffar. Riskbedömning går ut på att identifiera och bedöma de risker eller hot som organisationen ställs inför i sin strävan att uppnå sina mål. Risker kan delas in i två huvudgrupper.

Riskbedömning

Externa risker (exempel)

- Omvärldsrisk, t ex beslut fattade av riksdag, befolkningsutveckling och kompetensförsörjning.
- Finansiell risk, t ex landstingsskatt och statsbidrag.
- Legala risker, t ex ny lagstiftning och avtalsbrott.
- IT-baserade risker, t ex intrång av hackers och datavirus.
- Avbrott i mediaförsörjning (t ex el, vatten, värme)

Interna risker (exempel)

- Verksamhetsrisk, t ex att fastställda mål inte uppnås eller att verksamheten inte bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.
- Redovisningsrisk, t ex att räkenskaperna inte är rättvisande eller tillförlitliga.
- IT-baserade risker, t ex införandet av ny teknik eller nya system.

Väsentlighetsbedömning

När riskerna är identifierade är det viktigt att bedöma hur väsentliga de är och vilka konsekvenser de kan medföra. Väsentlighet är de ekonomiska, politiska, tekniska, mänskliga och verksamhetsmässiga konsekvenser för Regionen eller för enskilda som kan uppstå vid fel och brister i olika processer.

Väsentlighet kan uttryckas med de konsekvenser som kan uppstå vid ett fel och bedömas utifrån hur de drabbar intressenterna. Det kan ske med fyra nivåer:

- Allvarlig – konsekvenserna av ett fel är så stort att felet inte får inträffa.
- Kännbar – konsekvenserna av ett fel är av den arten att den uppfattas som ”besvärande” för intressenterna.
- Lindrig – konsekvenserna av ett fel uppfattas som liten för intressenterna.
- Försumbar - konsekvensen av ett fel är obetydlig för intressenterna.

Risk kan uttryckas som sannolikheten för att ett fel uppstår:

- Osannolik – risken är praktiskt taget obefintlig att fel uppstår.
- Mindre sannolik – risken är liten för att fel uppstår.
- Möjlig – det finns risk att fel uppstår
- Sannolik – det är mycket möjligt att fel uppstår

Genom att bedöma varje enskild risk utifrån möjliga konsekvenser och sannolikheten för att fel uppstår kan varje risk betygsättas enligt följande matris.

Konsekvens

Allvarlig	4	8	12	16
Kännbar	3	6	9	12
Lindrig	2	4	6	8
Försumbar	1	2	3	4
Sannolikhet	Osannolik	Mindre sannolik	Möjlig	Sannolik

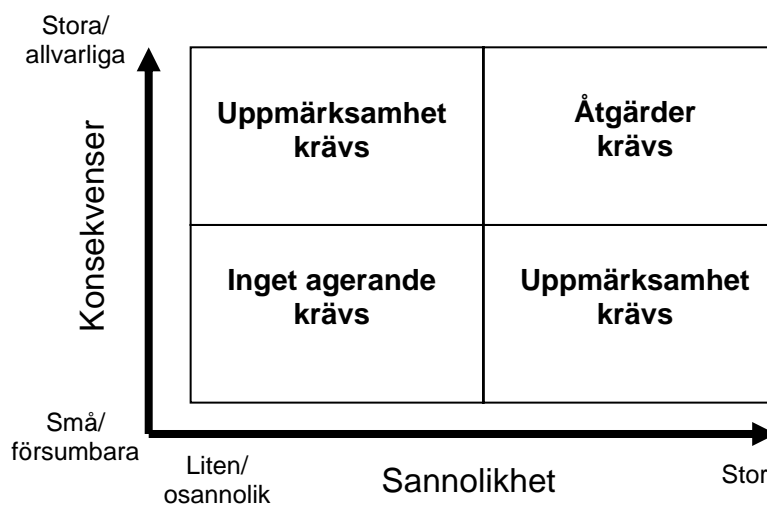
Efter värdering av rutiner eller processer agerar organisationen enligt följande:

- 1 – 3: Inget agerande krävs, vi accepterar riskerna.
- 4 – 8: Rutinen/processen bör hållas under uppsikt. Eventuellt delar vi riskerna med annan part (exempelvis försäkringslösning).

9 – 12: Rutinen/processen bör åtminstone tas med i kommande intern kontrollplan. Eventuellt behövs nya regelverk och/eller utbildning av personalen. Vi reducerar riskerna.

13 – 16: Direkt åtgärd krävs! Vi försöker minimera riskerna.

Värdering av konsekvenser och sannolikheter kan också illustreras enligt följande modell. Denna enkla matris kan också användas i det praktiska arbetet i syfte att ge en översiktlig bild av värderingen/bedömningen.

Kontroller

Kontrollaktiviteter är de åtgärder som ska motverka, minimera eller eliminera de risker som finns. Kontrollaktiviteterna ska utformas i förhållande till den riskbedömning som gjorts. Kontrollerna utförs antingen med hjälp av stickprov eller genom total kartläggning av process/rutin eventuellt kompletterat med stickprov. De kontrollåtgärder som anges i intern kontrollplan är följande.

- Rutingenomgång Genomgång och dokumentation av rutin.
- Stickprov Lämpligt antal stickprov genomförs för att verifiera att dokumenterad rutin fungerar eller för att upptäcka eventuella felaktigheter.
- Fullständig kontroll Kontroll utförs enligt beskrivning.

Framgångsfaktorer

(enligt ”Intern kontroll – En del av verksamhets- och ekonomistyrningen”, Öhrling PricewaterhouseCoopers AB. Komrev, 2005)

- En genomtänkt riskkartläggningsprocess samt väsentlighets- och riskbedömning.
- Ett vidgat perspektiv på intern kontroll.
- Få med politikerna ”på tåget”.
- Inkludera andra än ekonomer.
- Beakta teknikens möjligheter.
- Information och utbildning.
- Översyn av policydokument och regler.
- Hitta en bra struktur för återrapportering.
- Ha tålamod!

Bilaga 1. Exempel på kontroller

- Efterlevnad av god redovisningssed
- Sårbarhet i organisationen gällande ersättning vid sjukdom eller annan frånvaro
- Ekonomisystemet in- och utdatarapporteringssystem
- Fakturahantering och attestrutiner
- Intäktsredovisning
- Inventarieredovisning
- Lönerapportering och personalredovisning
- Inkassorutiner
- Betalkortsanvändning
- Medelshantering
- Hantering och redovisning av bidrag
- Reglementen
- Delegationsordning
- Avtalsvillkor
- Funktionsbeskrivningar med dokumenterad ansvars- och befogenhetsfördelning
- Rutin- och systembeskrivningar
- Styr- och uppföljningssystem (policydokument etc)
- Posthantering och diarieföring
- Arkivering
- Gåvor till anställda och förtroendevalda
- IT-säkerhet/-sårbarhet
- Kompetens i organisationen
-
-

Bilaga 2

Arbetsätt Skaraborgs Sjukhus

- Intern styrning och kontroll är ett strukturerat arbetsätt för att arbeta med internrevision. Arbetet är fortlöpande och ändrar karaktär över tid. Riskbedömningen är en fortgående process

Kontrollmiljö

- Vilka väsentliga processer, policys och riktlinjer har vi?

Riskbedömning

- Vilka väsentliga risker finns inom detta område?

Kontrollåtgärder

- Vilka väsentliga kontroller finns?

Information och kommunikation

- Hur vet vi att policys och riktlinjer är kända i organisationen?

Övervakning

- Vilken rapportering efterfrågas om hur den interna kontrollen fungerar?

Arbetsätt

- Inventering av befintliga rutiner
- Identifiering av risker
- Riskanalys
- Granskningsplan
- Uppföljning

Pilotprojekt 2012: Fem kontrollaktiviteter inom funktionerna i del 1

- Del 1 Utvalda administrativa funktioner (2013-)
- Del 2 Administrativa funktioner (2014-)
- Del 3 Medicinska processer (2015-)

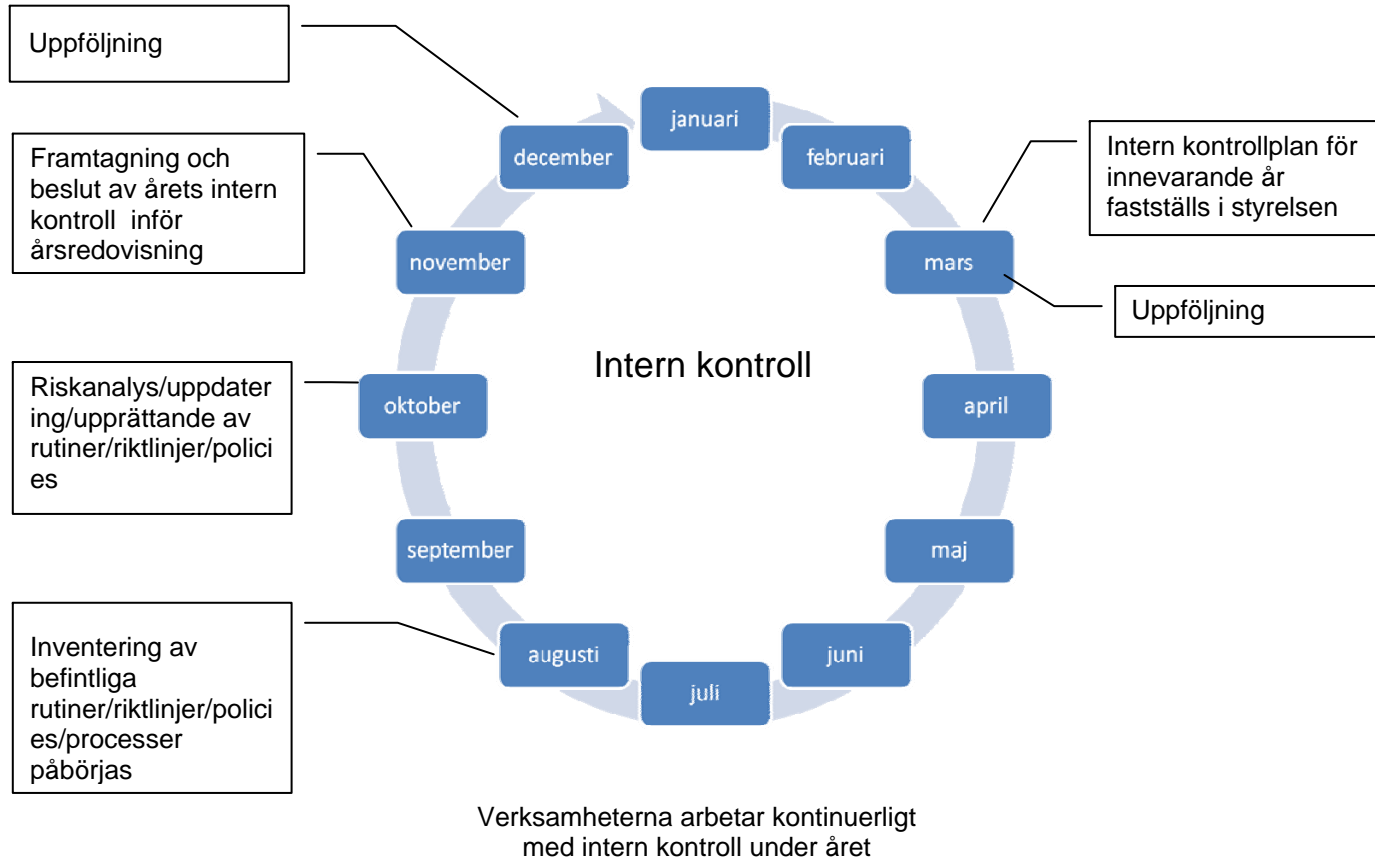
Utvalda processer i del 1

- Ekonomifunktionen
- Chefläkarfunktionen
- Personal/HR
- Kanslifunktion, inkl Kansli- och utvecklingsfunktion, Lokaler o utrustning, Miljö, MT/IT
- Processtöd

Organisation för arbetet

- Styrgrupp: Stabschef, Ekonomichef, Personalchef, Samordnare för Intern kontroll
- Arbetsgrupp Del 1: Representanter från respektive funktion
- Granskare: många!

UPPFÖLJNING INTERN KONTROLL December, mars, augusti
 (följer ordinarie uppföljningscykel)
 - Dokumentering och rapportering av granskning samt åtgärder

Postadress

541 85 SKÖVDE

Gatuadress

Kärnsjukhuset

Telefon

0500-43 10 00

Telefax

0500-43 11 29

Bankgiro

390-5379
Swedbank

 VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN SKARABORGS SJUKHUS	Dokumenttyp	Publiceringsdatum	Diariernr 262-2011
	Handläggare Christel Karlsson	Revideringsdatum	

Reglemente för internkontroll vid Skaraborgs Sjukhus

1 § Syfte

Detta reglemente syftar till att säkerställa att styrelsen upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, d v s de ska med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Organisation av intern kontroll

2 § Styrelsen

Styrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en intern kontrollorganisation upprättas vid Skaraborgs Sjukhus samt tillse att denna utvecklas utifrån organisationens kontrollbehov. Därvid ska förvaltningsövergripande anvisningar och regler upprättas.

3 § Förvaltningschefen

Inom styrelsens verksamhetsområde ansvarar förvaltningschefen för att konkreta regler och anvisningar är utformade så att en god intern kontroll kan upprätthållas. I detta ansvar ligger att vederbörande ska leda arbetet med att åstadkomma och upprätthålla en god intern kontroll. Reglerna ska antas av styrelsen.

Förvaltningschefen är skyldig att löpande rapportera till styrelsen om hur den interna kontrollen fungerar.

4 § Verksamhetsansvariga

De verksamhetsansvariga cheferna på olika nivåer i organisationen är skyldiga att följa antagna regler och anvisningar om intern kontroll samt att informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd. Vidare har de att verka för att de anställda arbetar mot uppsatta mål och att arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad eller till den som styrelsen utsett.

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro
541 85 SKÖVDE	Kärnsjukhuset	0500-43 10 00	0500-43 11 29	390-5379 Swedbank

§ 5 Övriga anställda

Övriga anställda är skyldiga att följa antagna regler och anvisningar i sin arbetsutövning.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad eller till den som styrelsen utsett.

Uppföljning av intern kontroll**§ 6 Styrning och uppföljning av intern kontroll**

Styrelsen har en skyldighet att styra och löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom sitt verksamhetsområde.

Styrelsen ska som grund för sin styrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet.

§ 7 Intern kontrollplan

Styrelsen ska varje år anta en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen.

§ 8 Uppföljning av intern kontrollplan

Resultatet av uppföljningen ska med utgångspunkt från antagen plan, rapporteras till styrelsen i den omfattning som fastställts i den interna kontrollplanen.

§ 9 Styrelsens rapportskyldighet

Styrelsen ska senast i samband med årsredovisningen upprätta och rapportera resultatet från uppföljningen av den interna kontrollen till regionstyrelsen.

Rapportering ska samtidigt ske till Västra Götalandsregionens revisorer.

Ärende 8

Upphandling ortopedteknisk verksamhet, SkaS 263-2011.

Ärende 9

Sjukhusdirektörens muntliga redovisning.

Ärende 10

Anmälning- och delegationsärenden, bilaga

Anmälningssärenden för tiden 6 september 2011 – 10 oktober 2011

Regionfullmäktige

- § 150 Kompletteringar/justeringar av Krav- och kvalitetsboken för VG Primärvård inför 2012 RS 55-2011, SkaS 133-2011.
- § 151 Politisk organisation för primärvården från och med 2012. RSK 1031-2009, SkaS 255-2011.
- § 155 Riktlinjer för medlemskap i föreningar och organisationer. RS 441-2011, SkaS 254-2011.
- § 158 IS/IT-strategi för Västra Götalandsregionen RSK 1200-2009, SkaS 261-2011.

Regionstyrelsen

- § 213 Planeringsdirektiv för 2012, RS 16-2011, SkaS 241- 2011.
- § 240 Strategi med tillhörande förslag tillåtgärder för hantering av vissa läkemedelsnära produkter, RSK 337-2010.
- § 241 Styrkort för jämlik och jämställd hälso- och sjukvård, RS 124-2011, SkaS 53-2011.
- § 242 Förslag till differentierade självkostnadspriser vid regionens sjukhus för primärvårdens behov av medicinsk diagnostik, RS 552-2011, SkaS 257-2011.

Handlingarna finns tillgängliga under sammanträdet

Ärende 11

Övriga frågor.